

ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਸੀਰੀਜ਼

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ।

ਅੱਗੇ, ਫਲਸੌ ਅਤੇ ਕਪੂਰ ਜੇ.

ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਸ਼ਿਵ ਨਾਥ, - ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲੈਂਟ ਵਜੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ।

ਬਨਾਮ

ਸੇਠ ਮੰਗੇ ਲਾਲ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, - ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਜਵਾਬਦਾਰ।

1948 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 103

ਇੰਡੀਅਨ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (190S ਦਾ IX)—ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਅਤੇ 20—ਪੋਸਟ-ਡੇਟ ਕੀਤੇ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਰਸੀਦ ਅਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਭੁਗਤਾਨ—ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ—ਕੀ ਚੈੱਕ ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ—ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ—ਕਾਰੋਬਾਰ—ਕੀ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਫਰਮ ਨੇ ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਦਾ ਆਰਡਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 16 ਜਨਵਰੀ 1943 ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਹਿੱਸਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ 15 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ 18 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਦੱਸਦੀ ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਫਰਮ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਕ ਠੇਕੇ ਵਾਲੀ ਫਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਫੜਿਆ, ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਧਾਰਣਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ

Checked, Compared and authenticated by Happy Garg, Translator

ਸਾਂਝੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਫਰਮ ਵਜੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫਰਮ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਿਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਬੋਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(2) ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਅਸਲ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਰਸੀਦ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(2) ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੇਦਾਰ ਨਾਥ ਮਿੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਦੀਨਬੰਧੂ ਸਾਹਾ (1), ਜਗਤੂ ਮਲ-ਸਦਾ ਸੁਖ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਚਰਨਜੀ ਲਾਈ-ਫਕੀਰ ਚੰਦ (2), ਪਰਫੁੱਲ ਚੰਦਰ ਨਾਗ ਬਨਾਮ ਜਤਿੰਦਰ ਨਾਥ ਕਾਰ (3), ਮੈਰੇਕੋ ਬਨਾਮ ਰਿਚਰਡਸਨ (4), ਗੋਵਨ ਬਨਾਮ ਫੋਰਸਟਰ (5) ਅਤੇ ਟਰਨੀ ਬਨਾਮ ਡੋਡਵੈਲ (6), 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 9 ਜੂਨ 1948 ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਬਕਾਇਦਾ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ, ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੀ ਐਲ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਨਿਰਣਾ

Checked, Compared and authenticated by Happy Garg, Translator

ਕਪੂਰ, ਜੇ. ਇਹ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁੰਦਰ ਲਾਲ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਸਬ-ਜੱਜ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 9-6-1948 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹੈ। 'ਬਾਹੀ' ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਬਕਾਇਆ 5,490-11-0 ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ, ਪਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦੇਣਾ।

ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਅੰਨਾ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਐਫ.ਓ.ਆਰ. ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਪੋਸਟ ਪਿਕਟਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਆਹ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ। 18-1-1943 ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 8000/- ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ 8000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਕੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਚੈੱਕ ਮਿਤੀ 16-1-1943 ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ 15-1-1943 ਨੂੰ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਟ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸੰਤੁਲਨ ਲਈ ਹੈ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ ਦੀ ਫਰਮ ਰਜਿਸਟਰਡ ਫਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੁਦਈ ਨੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਸ਼ਿਓ ਨਾਥ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਅਤੇ ਕਰਕੁਨ ਵਾਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। 18-1-1943 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਮੁਦਈ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਸੀ-

"ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਚੈੱਕ ਮਿਤੀ 18-1-1943 ਹੈ।"

ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 69 ਅਧੀਨ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ-

Checked, Compared and authenticated by Happy Garg, Translator

1. ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ?
2. ਕੀ ਮੁਦਈ ਫਰਮ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ?
3. ਕੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਟ ਹੈ?

ਪਹਿਲਾ ਮੁੱਦਾ ਹੁਣ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਮੁਦਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ 2 ਅਤੇ 3 ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਰੰਜੀਵ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਗੋਂ ਇਕ ਠੋਕੇ ਵਾਲੀ ਫਰਮ ਸਨ। ਇਹ ਮੁਦਈ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਫਰਮ ਵਜੋਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਰਮ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਰਮ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਫੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਦਈ ਇੱਕ ਠੋਕੇ ਵਾਲੀ ਫਰਮ ਹਨ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫਰਮ ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਧਾਰਾ 69 ਦੇ ਕਾਰਨ, ਭਾਈਵਾਲੀ ਐਕਟ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੂਟ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 8000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਨੂੰ 15-1-1943 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਚਿਰੰਜੀਵ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਮਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਚੈੱਕ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ 16-1-1943 ਸੀ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਦੀ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਜੋ ਕਿ 18-1-1943 ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮੇਂ

Checked, Compared and authenticated by Happy Garg, Translator

ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। 'ਕੇਦਾਰ ਨਾਥ ਬਨਾਮ ਦੀਨਬੰਧੂ ਸ਼ਾਹ' ਵਿੱਚ, ਸਰ ਲਾਰੈਂਸ ਜੇਨਕਿੰਸ, ਸੀ ਜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਚੈੱਕ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ 'ਤੇ ਚੈੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸਲ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਪੰਨਾ 1048 'ਤੇ ਕਿਹਾ:

"ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਚੈੱਕ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਉਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਸੀ।"

ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਹ 1927 ਦੀ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਾ ਸੀ। ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ "ਤੱਥ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ 'ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਰਸੀਦ' ਸ਼ਬਦ ਉਸੇ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। 'ਜਗਤੂ ਮਲਸਾਦਾ ਸੁਖ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਚਰੰਜੀ ਲਾਲ ਫਕੀਰ ਚੰਦ' ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 20, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸੋਧ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣਦਾਰ ਹੁਣ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਦੀ ਲਿਖਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਤੱਥ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਜੋਂ ਵੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਮਿਤੀ 16-1-1943 ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੋਸਟ-ਡੇਟ 15-1-1913 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਰਸੀਦ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੀਮਾ 15 ਜਾਂ 16 ਜਾਂ 18 ਜਨਵਰੀ ਤੋਂ ਚੱਲੇਗੀ। 'ਪਰਫੁੱਲ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਜਤਿੰਦਰ ਨਾਥ' 'ਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 20, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਰਸੀਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਅਤੇ ਸੀਮਾ ਦੀ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਆਦ ਦੀ ਗਣਨਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਚੈੱਕ ਲੈਣਦਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਆਫ ਅਪੀਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - 'ਮੈਰੇਕੋ ਬਨਾਮ ਰਿਚਰਡਸਨ'। 18-6-1906 ਨੂੰ, ਵਕੀਲ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਬਿੱਲਾਂ ਦੀ ਰਕਮ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1891 ਤੋਂ 1896 ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ, ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ, 18-6-1906 ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ

Checked, Compared and authenticated by Happy Garg, Translator

ਸੀ। 10-5-1900 ਨੂੰ ਗਾਹਕ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਵਿਚਕਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਹੋਈ। ਉਸ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਨੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ £20 ਦਾ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਸੌਂਪਿਆ, ਜੋ ਕਿ 20 ਮਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ 20 ਜੂਨ ਤੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚੈੱਕ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਗੀ 'ਤੇ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਰਜ਼ਾ ਕਾਨੂੰਨ-ਬਾਰਧ ਸੀ। ਬ੍ਰੇ ਜੇ, ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪੀ 589 'ਤੇ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ, ਸਰ ਗੋਰੇਲ ਬਾਰਨਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ: “ਪਰ ਇਹ ਚੈੱਕ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਛੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਮੁਦਈ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਕੀਲ ਵਿਚਕਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੁਆਰਾ ਚੈੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਰਸੀਦ ਅਤੇ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਚੈੱਕ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਰਾਂ ਨੇ, ਚੈੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੂਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਾਦ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਮੇਰੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।”

ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਪਹਿਲਾ 'ਗੋਵਨ ਬਨਾਮ ਪੋਰਸਟਰ' ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਕੇ ਜੇ ਨੇ ਪੰਨਾ 511 'ਤੇ ਇਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ—

“ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਵਾਅਦੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਿੱਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।”

ਲਿਟਲਡੇਲ ਜੇ, ਪੰਨਾ 513 'ਤੇ ਕਿਹਾ—

“ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਿੱਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।”

Checked, Compared and authenticated by Happy Garg, Translator

ਦੂਜਾ ਕੇਸ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਹੈ 'ਟਰਨੀ ਬਨਾਮ ਡੌਡਵੈਲ'। ਲਾਰਡ ਕੈਮਬੈਲ ਸੀ ਜੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਹਵਾਲਾ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ:

"ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਬਿੱਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭੁਗਤਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੀ ਬਿੱਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੈ। ਚੈੱਕ ਪੋਸਟ-ਡੇਟਿਡ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦਿਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਚਿਰੰਜੀਵ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਪੋਸਟ-ਡੇਟਿਡ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਰਸੀਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚੈੱਕ ਖੁਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 19(2), ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਰਸੀਦ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਸੀਦ ਦੀ ਅਸਲ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੈੱਕ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਰਸੀਦ ਸੈਕਸ਼ਨ 20, ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(2) ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਫਾਲਸ਼ੋ, ਜੇ.   ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮੀਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated by Happy Garg, Translator in the Sessions Division, Barnala.

Checked, Compared and authenticated by Happy Garg, Translator